

**המוסד לביטוח לאומי
מנהל המחקר והתכנון**

20.8.2015

מיצוי זכויות בדמי מזונות

אסתר טולדנו

אישה עם ילדים, גרושה או נפרדת, זכאית לדמי מזונות אם בידה פסק דין למזונות מבית משפט והחייב אינו משלם לה שום חלק מהסכום הקבוע בו והיא אינה נוקטת הליכים לביצוע פסק הדין. מסמך זה מציג אומדן למיצוי זכויות בדמי מזונות לנשים גרושות. האומדן נעשה לנשים אלה בלבד משום שאין הגדרה רשמית לפרודה.

בהמשך לעבודות קודמות בנושא מיצוי זכויות, גם עבודה זו נעשתה בשני שלבים: השלב הראשון – איתור האוכלוסייה הפוטנציאלית לזכאות ומתוכה מי שלא מיצו לכאורה את זכאותן (באמצעות קבצים מנהליים של המוסד לביטוח לאומי), והשלב השני – ראיונות עם מדגם מקרי של גרושות שלכאורה לא מיצו את זכויותיהן.

האוכלוסייה הפוטנציאלית שהגענו אליה בשלב הראשון היתה מנופחת מדי, שכן בקבצים המנהליים אין מידע אם בידי האישה פסק דין ואם החייב משלם לה במישרין את חובו. השלב השני – הראיונות – בוצע ביחידת הסקרים של מנהל המחקר והתכנון כדי לאמוד את האוכלוסייה הזו מדויק ככל האפשר, כלומר לכלול בה רק את מי שיש לה פסק דין למזונות והיא אינה מקבלת תשלום ישירות מהחייב. על בסיס זה אפשר לאתר נשים הזכאיות לדמי מזונות שאינן ממצות את זכאותן.

ממאגר הנתונים של ביטוח לאומי לחודש מאי 2015, נשלפו הנשים הגרושות עד גיל 55 שיש להן ילד אחד לפחות עד גיל 18, בסך הכל 90,362 נשים. ממספר זה נוכו 35,218 נשים שעבדו בשכר גבוה ו-6,989 שקיבלו קצבת הבטחת הכנסה או נכות (בגלל האיסור על כפל גמלה), כך שנתר פוטנציאל ראשוני של 48,155 נשים. ממספר זה, 15,176 קיבלו דמי מזונות במועד הבדיקה או שתביעתן נדחתה, ועוד 11,690 קיבלו דמי מזונות בעבר ולכן היה אפשר להניח שהן מכירות את זכויותיהן ויודעות למצותן. בסופו של דבר נותרו 21,289 נשים שאינן מקבלות דמי מזונות, זאת עוד לפני בדיקת קיום פסק דין. הסקר נועד לבדוק אם לנשים אלה יש פסק דין למזונות שהחייב אינו משלם.

מתוך פוטנציאל זה נשלפו באופן מקרי 380 נשים שרואיינו בטלפון כדי לברר אם הן זכאיות. 214 (56%) בהן הסכימו לענות על השאלון, 52 (כ-14%) סירבו לענות והיתר לא אותרו למרות המאמצים הניכרים לאתרן.

מתוצאות הסקר עולה, כי ל-79% מן המרואיינות יש פסק דין, ל-90% בהן החייב משלם במישרין. מתוך השאר – 10% – שלכאורה זכאיות לדמי מזונות, רבע משתכרות שכר גבוה (לוחות 1 עד 3).

לוח 1: נשים גרושות עם ילדים, לפי קיום פסק דין למזונות

אחוזים	מספרים מוחלטים	
100.0	211	סך הכל
79.2	167	יש פסק דין
20.9	44	אין פסק דין

לוח 2: נשים גרושות עם ילדים שבידיהן פסק דין למזונות, לפי סוג החייב (משלם/לא משלם)

אחוזים	מספרים מוחלטים	
100.0	167	סך הכל
91.6	153	החייב משלם
8.4	14	החייב לא משלם

לוח 3: נשים גרושות עם ילדים שבידיהן פסק דין למזונות, לפי הכנסה מעבודה

אחוזים	מספרים מוחלטים	
100.0	14	סך הכל
14.3	2	לא עובדות (אין שכר) עובדות
28.6	4	שכר עד 4000 ש"ח
21.4	3	שכר 4000-5300 ש"ח
21.4	3	שכר 5300-6100 ש"ח
14.3	2	שכר +6100 או יותר

לאחר סיכום התשובות לשאלות בסקר והתאמת התוצאות לאוכלוסייה בהתאם למשקלות, האוכלוסייה הפוטנציאלית לזכאות לדמי מזונות כללה 27,774 נשים, 96.7% בהן מיצו את זכאותן לתשלום ו-3.3% לא מיצו. רוב הנשים שלא מיצו את זכאותן בחרו בכך במכוון מתוך חשש להסתבך עם החייב¹.

¹ למען הדיוק, היו גם שני מקרים שבהם האישה העדיפה לפנות בעצמה להוצאה לפועל, כך שהיא אפשר לנכות מקרים אלה מהפוטנציאל, אך מאחר שמדובר במספר כה קטן שהיה צריך לבצע עליו ניפוח, העדפנו לכלול אותן בפוטנציאל ובאי-מיצוי.

לוח 4: לוח מסכם – האוכלוסייה הפוטנציאלית לדמי מזונות והממצות

אחוזים	מספרים מוחלטים	
100.0	90,362	סך הכל נשים גרושות
39.0	35,218	מזה: נפסלו עקב שכר גבוה
7.7	6,989	נפסלו עקב כפל גמלה
53.3	48,155	פוטנציאל התחלתי על פי קבצים מנהליים
100.0	27,774	פוטנציאל התחלתי מתוקן - על פי הסקר
96.7	26,866	מזה: ממצות
3.3	908	לא ממצות

נספח:

שאלון

1. מה מצבך המשפחתי?

1. גרושה

2. אחר, פרט: _____ **להפסיק את השאלון**

2. האם יש בידך פסק דין למזונות שניתן מבית משפט או בית דין

1. כן

2. לא, **להפסיק את השאלון**

3. האם אב הילדים משלם לך לפחות חלק מהסכום שבפסק דין

1. כן **להפסיק את השאלון**

2. לא,

4. האם את עובדת

1. כן

2. לא, **(עבור לשאלה 6)**

5. מה רמת השכר ברוטו שלך

1. פחות מ-4000 ש"ח

בין 4000 ל-5300

בין 5300 ל-6100

2. יותר מ-6100 **סיום השאלון**

6. האם הגשת תביעה לדמי מזונות בביטוח לאומי

1. כן (סיום השאלון)
2. לא

---

7. מדוע לא הגשת תביעה לדמי מזונות

1. חשבתי שאני לא זכאית
2. ידעתי שאני זכאית אבל פרט: _____

15. הערות:

---

16. שם המראיין והערות של המראיין (רמת שפה של המרואיין וכו')
